

Querela Ecclesiae, ofte Clachte der Kercke aende overheden des lants, ende dienaeren des Goddelycken Woorts, over hare teghenwoordighe swaricheden

<https://hdl.handle.net/1874/14686>

18.

QUERELA ECCLESIAE.

Est

Clachte der Kercke Aende Overheden des Lants/ ende Dienaren des Goddelijcken Woorts/ over hare teghenwoordighe swaricheden.

Door
IRENEVM PHILALETIVM.

Den derden Druck.

Iere: 4, vers. 31.

Een gheschrey als eener die baert, Een en ancx als eener die in eersten kints nooden is.
Een gheschrey der Dochter Sion, die daer claget ende de handen uytwerpet:
Ach wee my, ick moet schier vergaen over den worghen.

21/B
559

Amsterdam, Dooz Marten Jansz. Wandt/ Boeckverkooper
inde Ghesoforneerde Catechismus, Anno 1617.

Bemide **L E S E R**: Het is droeffelijck dat de Gemeyn-
te Gods, in dese landen , in de welcke sy meende te vin-
den een gheruste herberghe, aldus deerlijck moet klagen:
niet te min verblijde ick my dat dese klachte so begeerich
van u. l. ghelesen wordt, dat alreede d'exemplaren van den
eersten en tweeden druck verkocht zijn. Want ick verho-
pe dat vele dese klachte met aendacht lesende , bewoghen
sullen wesen, om der bedrucker kercke, nae ghelegenthey
van haren standt te hulpe te comen : De Overicheden met
de selve teghen voorder overlast te beschermen : De Die-
naren des Woorts met de waerheydt suyverlijck te predi-
ken, ende de sonden ernstelijck te straffen : Een yeder int
ghemeen, met de waerheydt te belijden, ende syn leven te
beteren : Om 't welcke voorder te becomen , heb ick , ten
dienste der ghener, die door den eersten en tweeden druck
niet en zijn gerieft, den derden druck aengheleyt. Neemt
het ten besten, ende leeft met aendacht.

[Faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through or a secondary stamp.]

Clachte der Kercke

Ende

Oberheden des Lants/ende Diena-
ren des Goddelycken Woortz/over hare
teghenwoordighe swaricheden.

Ollandtſche machten, Overheden des Lants,
Ghy ſit vaſt duchtich in uwe vergaderingen/
als wel te dencken is / hoe ghy myn onghaval
ſult te hulpe comen/ ende de ſwaricheydt die
onder myne bleughelen / jae in myn inghe-
want ſelfs is gherelen / ter neder legghen / De
ſaecke is oock weerdich uwen meeſten ernſt/
om toe te ſien dat het ghemeene beſte door myn onghaval gheen
ſchade en lyde / ende deſe heftighe gheſchillen niet uyt en bre-
ken tot verwoeſtinghe van uwen ſtaet/ende verſwackinghe van
uwe authoziteyt in dinghen die u van Godts wegghen toecom-
men. Want oock myne ſaecken van ſoo kleynen ghewichte niet
en zyn inde werelt / of door de ſelve gheſchieden wel ſomwplen
veranderinghen inde Vorſtendommen, ghelpeck ons de Prophe-
tiſche ſchryften dat uytwyſen / ende de erbarentheydt van allen
tyden heeft geleert. Myne ghelegghentheydt is inde werelt als het
herte in 's menſchen lichaem / dat eerſt leeft ende laeſt ſterft van
alle de leden / d'alderſchoonſte daer over hem de gantsche werelt
verheucht: *Claechl. 2, verſ. 15.* Daerom dat oock de werelt ver-
ſchoont ende van 't verderf behouden werdt. Laet het daerom
uwe Hocheden niet verdrieten niet ghedult te hoozen 't ghe-
ne uyt de volheydt eens bedroefden ende beancrichden ghe-
moets voortcomende / u ſoude moghen van yet wes onderrich-
ten dat tot myne tegghenwoordighe ghelegghentheydt dienſtelpeck
waere / ende voornamelpeck hier van / dat myne wonde niet en

is te heelen / alleene met het vel toe te schoeyen ofte een loofse plaesteringhe daer over te brenghen / ende dan te segghen vrede, daer doch gheen vrede en is, *Ezech. 13, 10.* Ghelijck doorgaens de Politicquen / die mijne saecken weynich achtende / oock de swaricheden daer ontrent gherefen om myn schande quansups te bedecken / ofte hare swachhepdt niet te openbaren / vercleenen / ghewent zijn te doen / Heen / myn teghenwoordich onghewal en is niet sulcken plepsteringhe niet te helpen / want dat en waere anders niet dan een onreynne wonde toe te heelen / ofte eenen nieuwen lap op een oudt laecken te setten / nae welcken in corten tijdt / grooter ende swaerder scheuringhe soude volgen / de Heere wil sulck werck soo weynich segghen / dat hy synen Propheet belast te spreken tot de plaesteraers / die alsoo met loofsen calcke plaesteren / Dat het afvallen sal, ende dat hy eenen slagh-reghen, ende groote haghelen wil comen laten die het vellen, ende eenen draywint die het verscheuren sal, So datmen eyndelijcken sal seggen, hier is noch want, noch plaesteraer meer, *Ezec. 13, vers. 11, en 15.* Het onsalich interim ende twistich concordie bouck van Duytslandt / connen hier van volcomen bericht doen / Veel min is het quaet dat in mijn ingewant licht verborghen te beteren / met alserley Religien in eenen rommelpot te mozschen / ende alsoo een onreyn spoelvat als Moab was, van my te maecken / Heen: want dat is teghen mynen aerdt / het Israel Gods sal alleene wonen, *Num. 23, 9.* Ende ick de Byndt mynes Heeren / ben een besloten hof, eenen besloten bornspronck, eenen bornspronck die versegghelt is *Can. 4, 12.* Ende niemant vande andere en derft sich tot my voeghen *Aet. 5, 13.* Daerom soude in sulcken ghevalle de onruste daer nae noch meerder worden.

De rechte maniere om sodanigen wonde / als ick door de losheyt der Christelijcker tucht / als door dese nieuwe gheschillen in mijne sterckste zenuwen hebbe ghetregen / te ghenesen / is dese / Datmen niet alle neerstichepdt ende Christelijcken pber het heylige van het onheylige, ende het reyne van het onreynne scheidet, sootwel inde Christelijcke leere / als leven / ende insonderheyt / sulcke

sulcke van de welcke men billichlijcken braghen mochte / offe
 my offe myne vyanden toebehooren *Iof. 5, vers, 13.* Dit / om dat
 niet en gheschiedt dooz de ordie die den Meester der Ghemeyn-
 ten, in syne Ghemeynte inghestelt heeft / ende dat de Prieste-
 ren tusschen den heylighen ende onheylighen gheen onderscheyt
 en houden, ende en leeren niet wat reyn ende onreyn zy, *Ezech.*
22, vers, 26. Soo licht een adderen ghebroersel gheduppelijck
 en woetelt in mynen buyck / daer over ick my niet en can ont-
 houden of moet nu en dan als eener die inden eersten kints noo-
 den is uyt schreyen, ende hoe banghe is my eer ick daer van ver-
 losse / Jae het laet hen aensien / als oft het niet anders dan met
 mynen buyck te verscheuren en sal connen gheschieden / Ende
 maecken my dese / die alreede tot my inghecomen zijn / ende
 noch eenichsins alsoo't schijnt met my ghevoelen / soo banghe /
 wat wil het dan van my werden / ais noch boven dien aller-
 ley dwalende gheesten tot my inghelaten waeren / Soude my
 dat ontlasten / ende niet veel eer noch bangher om 'cherte ma-
 ken / soo dat ick ghenootsaecht soude zijn eyndelijck de eene met
 d'andere uyt mynen mondt te spoughen, Soude dit tot mijnen
 yrede dienen, allerley twitgierighe menschen die haer nau-
 welckx mit rapme connen onthouden / in myn inghewandt te
 voeden?

De Politiaen die gheen oft weynich Religie heeft / ende
 die ghewent is grove sonden cleyn te achten / ende minde-
 re sonden niet te achten / iae d'eene niet d'andere als water
 in te swelghen, hout het vooz een clepne saecke in een grontstuck
 der Christelijcker leere te dwalen / ende daer omme acht hysse
 alle vooz uyt sinnich / die tonghe ofte penne daer toe leenen om
 het selve teghen te staen / Daer de Gods-geleerde mensche / dien
 oock de gedachten des Sathans niet onbekent en zijn, weet dat het
 een archlisticheyt des Dupvels is / dooz een dwalinghe als dooz
 een supdræssem mijne gantsche ghelegghentheydt te bederven /
 ende dooz eenen schaeckel den geheelen keten der Christelijcker

leere los te maecten / insonderhepdt als deselve eenichsins / als het heden ten daghe onder u staet / De rechtveerlichmaeckinghe des Menschen vooz het oordeel Godts / betreft / Daer aen soo veel ghelegghen is / dat indien eenighe bysondere kercke daer in dwaelt / soo is sy vande eenvoudichepdt die in Christo Jesu is / afgheballen / ende van een reyne maecht , die noch vleckte noch rimpel hadde, ter hoeren geworden, ende haer Silver is in Schuym verandert. *Esa. 1, vers. 22.* Ende daerom als de waere Godts-gheleerde Mensch staende met den Prophete *Habacuc* op zyne wachte sulcks van verre siet comen / soo is zynen buyck bedroeft, ende hy licht gheduylichlyck vooz den Heere in stof ende afschen om soo veel in hem is / sulck onheyl van my af te keeren / ende en kan niet anders dan weenen met Elisa over den Hahel die hy met de ooghen des Gheloofs voor sach , dat in toecommende tijden den volcke Godts soo veel quaets soude doen. *2. Cor. 8, vers. 11. 12.* Ende met den Apostel / niet dan met weenen daer van spreecken. *Philippensen 3, vers. 18.* Dupdet daerom niet qualijck liebe Heeren / den Heylighen pber die in desen by eenighe myne kinderen werdt ghetoont / want het raecht het gemeene Gheloobe / ende gaet aen deere onses gemeenen Godts.

Can den pber des Heeren ende myne deerlycke ghelegghentheydt uwe Hoocheden niet bewegghen / om de Luyden uwer handt / die met ongheluck swangher zynde , niet anders en soecken dan het selve op mijnen Schoot uyt te baren / te verhinderen / dat sy niet alsoo het Hups des Heeren en beroeren / het opperst onderst werpende / als het heden ten daghe staet / Soo laet pimmers de sorghe / die ghy als Vaders des Vaderlands / het Gemeene Vaderlandt schuldich zyt / sulcks te weghe brenghen. Denckt soo langhe als desen twist staet / ende hy sal staen / tot dat de voozghemelde Luyden die daer van oorsaecke zyn / haer stillen / datter een rete in uwen staet is / die alreede wel wijt gaept / daer dooz lichtelijck ongheluck ober de selve soude comen comen / Welck alles sal verhoedt

zijn /

zyn / indien die luyden die haer soo ghewillich ter arbitragie van die ghene die haer hebben te ghebieden, stellen / al soudet oock zyn met yemandt van haer / als eenen *Ionam* over boort te werpen / gheluyck sy haer ghelaten / sick gherust houden. Ghedenckt aen de eerste beroerten uwes Landts / ende van waer sy haren oorzynck hebben ghenomen.

En de voornaemste onder de wanckelende Leeraers / de man die u de naeste is , heeft als in een schemeringhe beginnen te sien / dat wel wat Godtlycky onder dese Religions verschillen soude moghen schuylen / De Heere opene hem wianders de ooghen / dat hy met den Propheet *Ezechiel* claerlyck conde sien het aenghelicht des toornigen Godts / in dese teghenwoordighe gheleghentheydt teghens u staen / die nu ghereetschap schijnt te maken om te verhuysen / ende gheen vyer meer in u Sion , noch gheenen heyrte meer in u Ierusalem te willen hebben *Esa. 31, 9.* Want die maer aensiet / hoe de Heere in syn huys onder u / het opperst onderst ende alle dinck over hoop laet werpen / die can wel mercken dat sulcky de gheleghentheydt ende staet eens verhuysens is / De discipline ende Christelycke tucht / sonder welke gheen huyshoudinghe langhe en can bestaen / is al over lange met de goede conscientie van haer plaetse ghestelt / ende verschoven. Ende nu de selve op het sterckste behoorde te wesen in dese blinckende daghen / lightse gantsch crachteloos ende buypen ghebuypen daer henen / Jae men oordeelt doorgaens soo verkeerdelijck daer van / als ofte het een middel ware van den Meester der ghemeynten inghestelt / niet om te behouden maer om te verderven / midts datmen de practijcke daer van niet en kent / noch de cracht daer van opt en heeft versocht / van die tijdt aen / indien ghy de oogen des gheloofs haddet / soudet ghy hebben connen sien / de heerlijkheydt des Heeren haer verheffen van den Cherub daer sy was , tot aen den dorpel van het huys des Heeren , ende alsoo ghereetschap maken om te vertrecken / *Ezech. 9, 3.* Den arbeidt der Liefde die den bandt der eenicheydt is tuschen de huysghenooten / heeft u al over langhe beginnen te verbeelen /

velen/ ende is allencxkens onder u verstorven/ ende ghy hebt met
 den verlusten ouderdom/ die onmachtich is per goets te werken/
 u begeven tot ydel spreken, *1. Tim. 1, 6.* En zyt uyt sinnich gewor-
 den in vragen en woorden-strijt, uyt de welcke comt rijt, twist, la-
 steringe, quade bedenckingen, verkeerde argueringen der menschen
 die verdorven sinnen hebben, ende van de waerheydt berooft zyn,
1. Tim. 6, 4. Daer dooz de leere der Waerhepd/ dies ghy u alleen
 noch condet beroemen/ ende om welcker wille/ het mach zyn/ de
 Heere tot noch toe u heeft verschoont/ also is mishandelt ende ge-
 haypluckt / datse dooz de menichte der disputeringhe van hare
 eenvoudicheyt is vervallen / ende haer selven gantsch niet en ge-
 lijckent/ Daer in men so verze voortgegaen is / onder het deckel
 van een boozgewende vyphet van propheteren / dat nauwelijcx
 een hooft-stuck des Christelijken geloofs ongeschent is gheble-
 ven/ So dat de Schapen des Heeren dagelyckx moeten eten dat de
 Godekens herders met hare voeten vertreden, en drincken het ge-
 ne sy met haer voeten onreyn ghemaect hebben, als de Heere
 claecht in ghelycke ghelegentheyt *Ezech. 34, 19.* Als ghy aldus u
 condt ontbloodt sien beyde van het gheloove, dat is/ vande leere
 der waerhepd/ ende oock vande goede conscientie, Ende datter
 in myn lichaem/ 't lichaem der Kercke / gantsch gheen macht en
 is om d'eene of d'andere te verheffen / als het heden ten daghe
 staet/ soo meucht ghy u wel versekeren / dat de Cherubims alree-
 de met haere vleughelen vluchteren; ende dat de heerlijkheyde
 des Heeren haer beghint te verheffen van den dorpel aen om sijn
 huys onder u gantsch te verlaten *Ezech. 11, versf. 22. 23.* ende an-
 dere by te gaen woonen / die beter Druchten voortbrengghen sul-
 len dan ghy tot noch toe ghedaen hebt/ Ende wee u, als de Heere
 eenmael also van u gheweken sal zyn, ghelijck den Propheet ghe-
 tuycht *Hof. 9, 12.* Alsdan sult ghy staen als een eycke met dorren
 bladeren, ende als eenen Hof sonder water, wanneer uwe be-
 schuttinghe sal zyn als heyde, ende al u doen als een voncke, die
 beyde te samen aengheficken werden, dat het niemant uytbluf-
 sche, *Esa. 1, versf. 30. 31.*

De Heere gebe uwen siender ooghen dat hy saghe / op dat hy de verschickelijckheydt des Heeren wetende / uwe Hooheden oock mochte beweghen / *2. Cor. 5, 11.* Want andersins syn werck onder u en is niet goet sal oock het vyer der goddelicker beproevinghe/ende den dagh des Heeren niet connen verdraghen/ daer om hy oock soo seer den selven ontsiet / soeckende gheen en anderen dan eenen menschelijcken dach. Hy heeft uwe Hooheden een vlepemde vergift in het herte gheschoten / het welck alle uwe sterckste zenuwen verzwackt / deselve diets maeckende / dat het uwe Hooheden toecoemt de saecken vande Kercke tot sich te trecken / geheel anders dan hy eertijds dede/ doe hy noch wel by syn sinnen was. Want doen heeft hy ghepropheteert ende gewilsept / dat die Herders die de hooge Overheden sulcken auzhoriteyt in kerckelijcken saecken opdraghen / als hy selfs nu doet / de Kercke bedroeven, ende in roere stellen, jae de cudde verstroyen ende verderven. Dit zyn / syn eyghen woorden ghetrocken uyt syn predicatie vande macht der Overheydt in kerckelijcke saecken. fol. 11. lin. 9. 10. Met sijnen mont heeft hy het ghesproken, ende met zyne handt heeft hy het vervult, als het heden ten daghe staet *2. Cron: 6, 15.* Want elck een can sien de waerheyt van zyne woorden in syn eyghen bedryf / ende het staet alles daer als hy heeft voorseydt, ende de verwoestinghe aende heplige plaetse. Hy heeft wyders ober de selve saeck voorszeydt / dat daer uyt niet dan veranderinghe ende vervalschinghe der warer leere, ende consequentelijck dissipatie ende onderganck der Kercken Christi moet volghen. Op het selve bladt lin. 23. 24. Daerom hy oock soo ernstich alle Overheden hooghe ende laghe, inden naem Iesu Christi ghebeden, ende ampts halven vermaent heeft, zy wilden foodanighe valsche Herders, ende andere vreemde gheesten gheen gheloove gheven, ende de saecke naerder insien, ende haer wachten van soo gheheel schadelijcken pernitieusen saecke, inde Ghemeente Godts in te voeren, daer van men de verstroyinghe van eenighe schoone kercken, ende andere seer quade vruchten alreede op eenighe plaetsen siet, ende noch meer sien sal, soo

fulcx niet gekeert en werde, Ia wil sodanighen confusie metter tyt daer uyt volghen, datmen niet weten en sal hoe de selve te remedieren sal zyn, Dit zyn mede zyn eyghen woorden uyt de selve predicatie opt 18. bladt lin. 20. ende voorten ghetrocken/ Ende het staet onder u alles daer/ even als hy heeft voorszeydt/ met zyn mont heeft hy het oock ghesproken, ende met zyn hant heeft hy het mede vervult als het heden ten daghe staet. Ghelooft dan niemants vrents/ ghelooft maer uwen eygenen Propheet/ wiens woorden ghy alreede soo waerachtich bevonden hebt/ dese sal oock uwe Hoocheden segghen/ wat haer wyders in desen/ soo hy voorten noch zynen raet volgen/ overcomen sal/ De Heere doch behoede uwe Hoocheden van zyne wercken/ op dat zyne woorden u niet en treffen. Ende wat soudet doch uwe Hoocheden lusten/ daer de Heere tot Aaron heeft ghesproken ende gheseyt Ghy ende uwe Sonen, ende uwes Vaders huys sult de misdaedt des Heylichdoms draghen, *Num. 18, vers. 1.* Ende al wat daer in versuynt werdt moeten verantwoorden/ dat uwe Hoocheden de selve op haer souden willen gaen laden/ ende sich daer voor rekenbaer maken.

Maer uwen Propheet/ gheluyck hy uwe Hoocheden in het principale verleyt heeft/ soo heeft hy oock in het uytboeren van uwe macht in kerckelycke saecken (want syne hant als de hant Joabs werdt daer in van de verstandighe gheluyert *2. Samu. vers. 14. 19.*) bedrogghen/ haer beweghende in dese kerckelycke verschillen/ die soo heftich werden ghedreven/ sulcken uytspreecke te maecken die gheen van beyde de partyen d'overwinnighe gheeft, als hy selfs seght (*In de voor-reden van zyne Verdedinghe aen zyn Ex^{lie}.*) Maer lieve/ soude oock in Borghelycke saecken/ daer partijen over een ghewichtich dinck even heftich twisten/ sulcken uytspreecke/ daer by den rechter verclaerde/ d'eene van de partijen niet te connen helpen/ noch d'andere letten/ ende alsoo de selve van den Rechter-stoel dzeve/ wel connen aenghe-naem zyn? souden niet beyde de partijen (ten ware dan eene van beyde syns ongheluyckx notoirlijck bewust/ ende overtuycht zynde/

zynde / veel meende ghewonnen te hebben / als de saecke alsoo
 int verwerde werde ghelaten) haer over sulck bonnis even seer
 beclaghden? Iae soude niet lichtelyck ghelpeck eens gheburde/
 als *Gallio* de Joden die teghens *Paulum* strecken van den rech-
 ter-stoel dreef/ sonder d'eene partye of d'andere d'overwinnige
 te gheven/ daer npt volgen/ dat de partijen te wederlyden door
 sulck bonnis meer ghetercht dan ghebetert zynde/malcanderen
 doock vooz den rechter-stoel selve souden beginnen te slaen / als
 het den goeden *Sosthenes* vande voorszgelde Joden wedervoer
Akt. 18, vers. 14 15. Waer het schynt wel dat uwen voorszgelde
 den Propheet / door de cracht der waerhepdt overtuycht zyn-
 de/ beschroomt is gheweest uwe Hoocheden verder in dese saec-
 ke in te wickelen/ daerom hy oock cozts daer op seght / Dat de
 selve gheen Theologale decisie over de gecontroverteerde materie
 en hebben ghedaen. Waer die recht daer van oordeelen. die ach-
 ten dat uwe Hoocheden meer daer in hebben ghedaen / dan of-
 se eenighe Theologale decisie daer over hadden ghemaect/
 Mits datse als sware censeurs ende berispers over de leere der
 waerhepdt zyn ghevaren / ende de selve een cladde ghegheven/
 die haer ewichlyck sal aenhanghen / ende noyt recht connen
 nuyghewischt werden / wannermen haer oock met looghe wie-
 sche, ende met veele zeepe daer toe, als den Propheet spreect
Ierem. 2, vers. 22. dit doet my aen het herte wee/ dat die ghene die
 npt my ghebooren zyn / ende my tot eenen zeghen ghegheven/
 daer over ick eenmael in myn herte sprack / wie heeft my dese
 gheboren, ick was onvruchtbaer alleene, verdreven, ende verftoo-
 ten, wie heeft my dese opghevoedt? *Esa. 49, 21.* Dat dese my also
 te mishandelen gebuyckt werden/ dit doet oock den waerhep-
 liebenden mensche aen het herte wee/ ende soude oock wel den
 stommen sprekende maken.

Tot desen uwen Propheet is ooc gecomen eenē man npt ver-
 ren lande/die ic doch niet recht en weet/ of hy my, ofte myne vy-
 anden toecōt (*M. Ant. de Dominis in zyne vercla.*) Dese heeft oor int
 voozbyggaen gelocht/uwe Hooch, diets te makē/dat om eē hooge

o^uberheyt aen te spreken o^uber eenige vergrip^upinge noch Hooghe-
priester noch Levyt daer toe bequaem en is / maer alleen een ex-
traordinaris Propheet / als Nathan aen David was / als hy hem
by het wyf Urie hadde gelept. Dit bevat vele van uwe hooch-
heden wel / die het woort der vermaninghen qualyck connen ver-
dragen. Maer voo^uwaer deirlyck is uwen staet / indien het al-
soo met uwe Hoocheden staet / want sulcke / ick meene extraordi-
naire propheeten als Nathan was / en wandelen nu niet meer op
aerden / maer hebben al o^uber langhe / na dat Godt tot ons gespro-
ken heeft door synen Sone, de werelt / die haer niet weerdich en is,
verlaten / ende also sullen uwe Hoocheden sonder tucht ende ca-
styd^unghe des Heeren zyn / welke alle Gods kinderen opt deel-
achtich zyn gheweest / *Heb. 12, vers. 8.*

Willen immers uwe Hoocheden de Kerckelycke saken aen-
trecken / alst behoort / Siet een schoon werck isser voo^u handen
daer aen uwe Hoocheden haere macht ende aucthoriteyt ten
vollen connen behoonen / Den man der sonde, d'ongerechtighe,
die sich onbehoorlyck verheft / boven alle dat Majesteit ghe-
naemt werdt / ende dien volghens alle de voo^umaenste machten
des werelts de voeten op den neck gheset / ende onder hem vertre-
den heeft / die nu soo vele hondert Jaren / ter wyl en ick my in de
woestynne hebbe moeten verbergen / als een woedende wolf / sich
in het zielen bloet van soo veel milioenen Christenen / doo^u den
wijn zyner hoererye verlept zynde / heeft ghebadet ende die noch
doo^u syne openbare en growwelycke afgoderye / d'incomsten der
Joden tot my / twelck sal zyn als het leven uyt den dooden, ver-
hindert / ick legghe den Paus van Rome / wiens onzichtel heer-
schappye noch in u inghewant ligt en wemelt om haer t'eenigen
tyden tegen u te verheffen / dese uyt uwe landt-palen te roepen /
en alle dat afgodisch tynch dat hem aengaet / daer mede hy noch
de werelt betoobert / met biere te verbande. Dit ware een schoon
werck / en uwer hoocheden Godsalighen yber weerdich / daer in
alle de trouwhertighe uwes landts met u souden staen / om sulck
werck te voo^uderen. Hier aen waere den Heere Jesu / wiens
tegen-

teghenbyper dese onrechtbeerdighe is/ ende my sijne Bynt/ die hy allesins soeckt te schoffieren / groosten dienst te doen. Dit was het dat van uwe Hoocheden werdt verwacht / ende dat / booznamelijck in dese vreden-rijcke daghen / daer u de Heere ruste gegeven heeft van uwe byanden rontom / behoorde betrachte te werden / Maer eplaci / die uwe Hoocheden leyden / bereyden den wegh daer henen / wetens of onwetens en can ick niet segghen / om die verlmachte heerschappye van den man der sonde / die allesins soo onbehoorlyck over de Machten des wereltds heerscht / wederom onder u op te richten / Ende dat onder eenen schoonen schijn van de verdeelde ende verscheurde Christenheyt te heelen / De sake is loffelijck ende werdt van alle goede Christenen / die de breucke Iosephs ghevoelen ende beclagen / ende insonderheyt van my / wiens inghewant soo deerlijck dooz d'oneenicheden wert ghescheurt / van herten gewenscht / indienle maer oprechtelycken werdt ghemeent / ende dooz bequame middelen betracht. Maer te dencken / dat dese breucke te heelen is niet de dwalinghen toe te gheven / ende in te ruppen / is selfs een groote dwalinge / ende niet anders dan tusschen Christum ende Belial vrede te willen maecken / Dit en heeft tot gheenen tijden ontboken aen sulcke plaesteraers / vrede soeckende daer gheenen vrede en is / Maer hoe menighe zijnder vooz desen gheweest die dit selve dooz het voozghemelde middel betracht hebbende / te cozt zyn gebleven. Sijne saken / noch de saken van de Keligie en zyn gheenen coophandel / diemen lichten ende swaren can. De waerhepdt en is maer een / Alle die van het Pauldom zyn afgheweken / waren alreede sonder uwe vrede-makers met my eens / indienle de waerhepdt wilden aennemen / ende sonder dit en cannen gheen Kerckelijcke vrede met haer houden / Daer zyn alletydt onder den volcke valsche Propheten ende Leerers gheweest / ende indien Christus ende syne Apostelen recht hebben ghepropheteert / daer sullender tot den eynde des wereltds toe wesen / Ende daer is oock cracht in my gheweest / selfs in de swaerste vervolginghen / nu den eenen dan den anderen

Ketter met synen aenhanck upt te sluyten / De selve verclarende volghens den woordē Gods eenen vloeck te zyn, ende dat midden onder mijne bitterste vpanden / De Heydenen ende Joden / die my allesins nae seiden om my myne huyftwisten te verwerpen / daer aen ick my noyt en hebbe gestooten / noch gesocht myne naeckthept in desen te vercierē ende bedecken / ghelijck den ouden Adam / ende noch alle syne kinderen gewent zyn te doen / want ick weet het dat dit myn lot ende deel is hier op aerden / tot in het ingewant toe door een valsich broetsel twelck telckens upt my comen soude / verscheurt te werden die my gheen ruste en laten / tot dat sy van my ghescheyden zyn.

Wilt ghy pimmers Hollantsche Wachten / wpt beroemt werden over desen Christelijcken algemeynen vrede / daer inne het schynt dat ghy eergierich zyt boven andere / ende gantsch groote eere inlegghen in het geestelycke / ghelijck ghy / Gode lof / veel manhaftige daden in het wereltliche regiment onder de volckeren der aerden heb bethoont / Siet ick wylse u eenen beteren wech / laet dit niet uwe croone / ende heerlyckhepdt zyn allerley Ketterijen ende nieuwicheden in u ingewardt te broeden of booz te staen / maer de betooninghe des Geestes, ende de cracht der Godtsalicheyt in al u doen boven alle andere / booz alle onligghende landen te bethoonen / ende te maecken dat van u ghe-loove al de Werelt door ghesproken werde, als den Apostel van die van Roomen ghetuycht *Rom: 1. vers 8.* Wilt ghy oock de verscheurde ende verdeelde Christenheyt heelen / soo veel doenlijck is / ende daer toe groote eere inlegghen / is dat uwen ernst / Siet ick wylse u oock eenen beteren wech / Dat ghy / my latende de Sheestelijcke macht om teghens myne ondeughende kinderen / ende allerley dwalende gheesten / die tot my inghecropen zyn / de vaderlijcke tucht / die hare sielen mochte behouden / ghebruycken / uwe Hoocheden oock hare lichamelijke macht daer toe aenteyden / om beneffens den man der sonde, uwer machten gheslaghen vpandt / oock het wyf de godtloosheydt, die my ten hoochsten dzucht / ende maect dat alle die dwael gheesten / die
midden

midden onder u leven/ aende waere gherefozmeerde religie/ onder welckers behnders sy so veel ergherlycke sonden openbaerlyck sien ommegeaen / haer stooten / met een looden plate in een Koornmate toeghestolpt, ten lande henen uyt te laten voeren, ghelijck den **Prophheet ghetuycht/ dat het volck Godts ten tyden Esdraë ende Nehemiæ, nae dat de Heere hare ghevangenisse hadde ghewent / ende haer wederom in haer landt ghebracht/ heeft betracht te doen/ Zach: 5. vers. 8.**

Ende dat in stede van dien gherechticheydt onder u opgae als een glantz, ende heyl als een sackel onder u ontbrande, Dat de Heydenen moghen sien uwe gherechticheyt, ende alle Koningen uwe heerlicheyt, als den Prophheet segt/ Esa: 62, vers. 1. 2.

Op dat ghelyck eertyts thien mannen uyt den Heydenen, eenen loodtschen manne by den slippen namen, als me eenen Hollandtschen manne mochten by de cappe grypen ende segghen: wy willen met u gaen, want wy hooren dat Godt met u is. Zach: 8. vers. 23.

Dan soude der Egyptenaren handel, ende der Mooren neiringhe, ende de langhe luyden te Seba hen u overgheven, ende u eyghen zyn, sy souden u volghen in boeyen ende voor u nedervallen ende smeecken, want Godt is met u. *Esa. 45. vers. 14.* **Dan soude uwe Godtsdiensticheydt te rechte beroemt werden / Dan soude ick oock die nu becrofen tusschen de potten daer henen int stof moet ligghen, blincken als vleughelen eener Duyven met silver bedeckt. Psa. 68. vers. 14.** **Ende alle die dwael-gheesten die ontrent my swermen/souden of van schaemte verdwynen booz myne heerlijckheyt/ ofte hare halsen mede byenghen ten dienste mynes Heeren/en haren necke onder het jock Christi buyghen/ Dan soude door u gebouwt werden 'tghene langhe woest gelegen heeft, ende ghy sout eenen gront leggen die voort ende voort bleve, ende sout heeten die de reten vertuynet, ende de wegen betert datmen daer woonen moge *Esa. 58. 12.* **Maer indien uwe hoocheden dien wech blijven ingaende/ die uwe leyders u wijzen/ so sult ghy in stede van een rete te vertuyppen / een nieuwe scheure / die grooter****

grooter ende sozghelijcker is dan de voorzaende / maken / ende
 sult sonder de vanden aen te winnen / de vrienden verlieten /
 Het en sal oock noyt in het herte van een goet Christen connen
 comen / dat het uwe Hoocheden / het wel met my / ende de kercke
 Christi meenen / ende hare rechte voester-Heeren zijn / tot dat de
 selve met den godtsalighen Coninghen in Iuda voor de Calomne
 treden, ende met den Heere haren Godt een verbondt maken, om
 het voorghemelde coppel / ick meene den man der sonde, ende het
 wijf de godloosheydt van herten vrant te zyn ende allefing haer
 macht te bryken / ende ten lande henen upt naer u vermoghen / te
 dypven / Ende insonderheydt den man der sonde, wiens heer-
 schapppe soo onberdzaechlyck is / die nu over mijn onghabal in
 sijn vuyft lacht / ende meent het al ghewonnen te hebben / nu dat
 de vrienden onder malcanderen twisten. Hy is / doo de ghenade
 des Heeren / voor u beginnen te vallen / vaert slechts cloeckmoe-
 dich voort / hy sal voortaan oock voor u vallen / neemt maer de
 gelegentheydt waer. De Heere doet u dese genade in dese salighe
 daghen / dat hy den voorghemelden man der sonde die voor desen
 soo veel hondert jaren de gantsche werelt doo den wijn sijnder
 hoererpe verleyde / ende een onbehoorlycke heerschapppe over
 de machten der aerden voerde / niet alleene en heeft ontdeckt /
 maer oock alreede begonnen naeckt ende bloot te maecken / soo
 dat verschepden treffelycke Dozsten der aerden / die te voren een-
 nen sin hadden hare macht de beeste te gheven, nu eenen anderen
 sin hebben gecreghen, om de beeste te haten, naeckt ende bloot te
 maken, Iae haer vleesch te eten ende haer met vyer te verbranden,
 gelyck den Apostel heeft voorsept dat geschieden soude *Apo. 17,*
16. Ende souden uwe Hoocheden noch al in dit clare licht des
 Euangeliums / daer niet alleen hare naecktheyt / maer oock on-
 reynicheyt wert ghesien / de selve noch gaen voesteren ende aen-
 houden / ja hare spynckhanen / die tot gheen ander eynde onder
 u uptghesonden werden / dan om uwe wettige macht ende auc-
 thoziteyt die u van Godts wegghen toecomt / in de herten uwer
 onderdanen te swacken / al het lant doo te laten loopen / en sich
 onder

onder uwe ingheleutenen vermenghelen / als een volck met haer.
 Een groote Stadt met alle hare poorten / daer doo? soo grooten
 ghewelt om het Christenryck te bederven daghelyckr uytgaet/
 liggghende noch op eenen Berch / ende soo onbehoorlycken heer-
 schapppe ober de koninghen der aerden voerende / niet te sien/
 ende sich ondertusschen te vergapen aen een slecht gering volck-
 ken / dat erghens in een valeye oft achter een heuveiken / de scha-
 pen ende supghende lammeren nagaet / die alletydt in d' ooghe te
 hebben / ende voo? sulcke aen te sien die uwe Hocheden soecken
 te maken tot afgesette sancten, ende die daer steken na het herte van
 uwe macht, niet in het minste, maer het meeste van u ghebiet; wat
 bescheet is dit? ende wat verstandighe sal het ghelooven? Ende
 hier doo? nochtans werden uwe Hocheden / alst sich laet aen-
 sien / ten hooghsten beroert ende opghemaect teghens die gene
 die myne trouwe Herders zyn.

De swaricheyt onder u ontstaen is allenthalven groot / ende
 werdt doo? de verkeertheyt der menschen die haer des benoey-
 en / noch meerder gemaect / Mits datse het eenich middel van
 den Meester der ghemeenten, tot wechneminghe van dusdanighe
 swaricheden ingestelt / soecken te verkeerren / verdacht / hatelijck /
 en onbruchtbaer te maken. Maer ghy Hollantsche machten, ben
 ick u yet wat weert / ende is mynen brede u yet weert / ende condt
 ghy ghedencken dat de Heere jaerlyck uwe heytochten soo trou-
 welijck om mijnent wille heeft bewaert / Soo laet my dit van u
 verwerwen / dat ghy nae den reghel des Apostels / gheestelijcke
 dinghen tot geestelijcke voegende, Kerckelycke saecken oock ker-
 lyck laet afhandelen, na de ordye in de eerste kercke ghebruycke-
 lyck / want als in de selve onder de Discipulen ober een gewich-
 tighe saecke oproer ende geen cleyne twissinghe was ghecomen,
 ende dat te wederlyden heftich uyt den woorde Godts werdt
 gestreden / Soo was dit het eynde / dat d' Apostelen ende Ouder-
 lingen te samen quamen om op dese saecke te mercken, Acto. 15, 6.

Denckt hier niet in u herte / dat aldan gheen Christelycke
 Oberheden onder den volcke Gods en waren ende dat daerom

de voorszgemelde o;dye / nu dat de Oberheden oock inghecomen
 zijn niet en gelt/ Stijft de byanden niet/ om de vrienden te onder-
 d;ucken/ want so doende boutwt ghy aen den gront/ daer uyt het
 Pauldom met alle sijnen epgenwilligen godtsdienst / so hooge is
 geresen/ en bevesticht dese schadelijcke maxime/ dat de **H. Schrifte**
 de gelegentheyt van de Kercke alleenlijck vooz de alldoen tegen-
 woozdighe / ende niet vooz allen tijden soude hebben beschreven;
 wacht u daer vooz / ende laet alles nae den woorde Godts oz-
 dentlijck geschieden / so salt u mogen noch wel gaen/ Zijn de ge-
 moederen van de Leeraers uwes landts / dooz de ghedap;ighe
 twistinge/ daer uyt nijt, lasteringe, quade bedenkinghen ende ver-
 keerde argueringhen zijn ontsaen, te veel ontsfelt / ende isser alsoo
 gheen wijs man onder u lieden, oock niet een, die soude connen
 tusschen syne broeders oordeelen, *1. Cor. 6, 5. 8.* Roept andere uyt
 d'omliggende stammen tot u/ die beter bedaert zyn/ Zijn u oock
 dese verdacht / laetse van verre comen / die uwe scheyft-lieden
 in desen zijn/ midts dat het alles alle tijdt na den regel des Apo-
 stels geschiede/ Dat der Propheten twee ofte dry spreken, ende dat
 d'andere oordeelen, ende den gheest der Propheten de Propheten
 onderworpen zy. *Cor: 14, versf. 29, 32.*

Souden oock uwe hoocheden/ om hare macht en authoziteyt
 te houden staen/ alle trouhertighe waerschouwinghen die nu en
 dan/ ober dese gelegentheyt werden gedaen/ connen besyden stel-
 len/ ende verachten/ dat ware inuners een droebich tecken/ ende
 wel na een gewisse voozbode van eenen haestighen onderganck/
 En soudet ten langen lesten wel mogen ghewaer werden/ datter
 oock Propheten onder u zyn geweest, ende dat de Heere het woort
 sijner boden wel ghewent is te bevestighen *Esa: 44, versf. 26.* La-
 tende ober u comen sulcke daghen / als den Propheet Asaria, ten
 tijde des Coninckr Assa getuychde dat ober Israel, die van Juda
 ende den waren Godtsdienst afgheweken waren / soude comen/
 Datter gheen recht Godt, gheen Priester die daer leere, ende gheen
 wet in Israel soude zijn veel daghen lanck, ende dat het niet wel
 soude gaen, dien die uyt ende ingaet, voor de groote rumoeren
 die

die over haer comen fouden, 2. *Chron: 15, vers. 3.*

Alles yet by my gheseyt / daerinne uwe hoocheden achten te hart aenghetast te zyn / denckt dat het is de vermaninghe die tot u als tot hare kinderen spreeckt *Hebr. 12, 5.* **Ende dat** de slaghen des liefhebbers het gantsch trouwelick meenen *Prov. 27, 6.* Soo sal het u moghen wel doen, ende als eenen balsam zyn op uwen hoofde, want ick bidde oock allesins datse u niet en schaden, *Psal. 141, 1.*

Ende ghy Remonstrant die oorsaecke zyt van alle myne weedommen ende smerten / tot u moet ick oock myne reden keeren / als eens myne kinderen / tusschen myne beenen opgebzacht ende met de borsten mynes troostes ghevoedet / Ick moet myne stemme veranderen / ende u vraghen / Hoedanich was dan den roem uwer gelucksalicheyt? Gal. 4, 15. **Veel van u connen wel gedencken hoe liefen weert ghy doen waert / als men u de waerheyt sonder vervalchinghe vercondighende, als Enghelen Godts aen nam, iae men soude haddet moghelyck gheweest, zyne ooghen uytgegraven hebben ende u ghegheven. Zyt ghy dan / de waerheyt seggende / vanden gheworden aen die gene / die ghy door het woordt der waerheyt hebt gegenerereert, Gal. 4, vers. 15, 16.** **Wie sal dit ghelooften? Owen aenwasch in het gheestelyck leven seght die tijdt can weynich ghespeurt werden / ende daerom niet wel ghelooft / dat de Heere die syne heymelijckheydt gheeft onder die die hem vreesen, Psalm 25, vers. 14.** **Die in het gheestelijcke leven meer verachtert zyt / dan voortghetreden / sijne verborghenheden / die ghy doen niet en wist / nu soude gheopenbaert hebben / Soude dan den Gheest van Luthero / Swynglio / Calvino / Zanchio / Beza ende Perkinso / ende wat der treffelijcker mannen meer zyn / gheweken zyn om met u te spreken? Owen Christelijcken pber om het goede te handthaven en wijst sulckx niet upt. Daerom en can het oock niet ghelooft werden. Maer de verkeerde ende boose aerdt valt van my af, midts datse schandvlecken ende gheen kinderen en waeren, daeromme sy oock niet en hebben ontsien my eens hare moeder int uytterste verdriet te brengen.**

Ghy hebt door de losheyt vande Chystelijcke tucht ende kerckelijcke Discipline die myne vesten ende torens zyn, *Cant. 8, 10*, ten tyde uwer bedieninghe / en terwylen ghy als deurwachters aende poorte mynes huys ghestaen hebt / om toe te sien dat niet onreynis daer in en quame / het ruyen myner hutten so wyt gemaeckt / jae door het verval vanden myn / mynes wynberghes den selven so openghelept / dat hem verscheurt alles wat daer voor by gaet, dat de wilde swynen hem verwoelt, ende de wilde dieren hem verdorven hebben, *Psal. 80, 13. 14.* Soo dat hy als een acker der layen, ende als een wynberch der sotten, als Salomo spreect / voor den voorbygaenden man gestaen heeft / daer enckel netelen op waren, ende die vol distelen stont, *Prov. 24, 30. 31.* Midts dat allerley onghereghelde ende ongheschickte Menschen / daer in / noch de kracht des Gheestes / noch het werck der bekeeringhe eenichsins werdt ghespeurt / tot my inghelaten zyn / die als een aderen ghebroedtsel een gheduylich crinsel in mynen buyck maken / ende niet anders en soecken dan myn inghewandt te verscheuren / hier over moet ick schreyen als eener die baerdt, ende ancxften als eener die inde eersten kindts nooden is, jae de handen uyt werpen ende roepen, Ach my ick moet schier vergaen voordien worghen, *Ierem: 4, vers 31.* Ende ghy / als of dit een slecht dinck waere / alsoo myn inghewant te verscheuren / tracht noch boven dien / om myne weedommen te vermeerderen / allerley dwael-gheesten / menschen met verdorven sinnen, die gheen vasticheydt en hebben / maer met allerley leere der winden ommegevoert werden, onder myne geiren te brenghen / ende myne byanden in my te worden / ende u ghelaet noch als ofte dit tot mynen vrede diende, om het welcke te weghe te brenghen / ghy oock niet en ontfiet alles hoochst laecht te werpen / Synen vrede / die ghy allesins voorwent / en is door sulcx niet te middelen als de droebighe erbarentheyt leert / Ende oft het schoon also gebeurde / dat hier door uytterlijck aen te sien / eenighen schijn van vrede tot my quame / Soo can daer doch anders niet uyt volghen dan een algheemeyne doodicheydt ende verflackinghe in het gheestelicke

licke leven / die de wegh soude bereyden tot die ghelegentheyden /
 daer van mynen Heere sprack als hy seyde / wanneer ick come
 sal ick oock gheloove vinden,, Ende dese uwe voorghewende
 eenicheydt soude my soo weynich goets connen aenbrenghen in
 het gheestelicke / als uwen vorgherlijcken vrede die ghy teghen-
 woordich met uwen vbandt den Spangiaert geniet daer door
 hy versterckt ende ghy gheswackt werdt / u inde politie toeghe-
 bracht heeft.

Haer ick bidde u wat seylter aende leere / daer teghens ghy
 vinnigher uytdaert / als opt vemandt van myne bitterste vband-
 den heeft ghedaen / ende wat reden hebt ghy my alsoo om der
 selver wille te beroeren? Is het niet alsoo / datmen tot noch
 toe / seer stichtelijck inde Ghereformeerde Kercke hier te lande
 heeft gheleerd / dat de gheloovighe salich werden / jae de ghe-
 loovighe alleen / om den mensche tot het gheloove aen den Hee-
 re I E S U S, buyten welken gheen salicheydt en is / te bewe-
 ghen / ende alsoo den grondt der Christelijcker religie / in hem
 die het fundament is / vast te legghen? Waer toe dan de won-
 de vande beeste open ghecrayt / ende gheleert / dat Godt int ver-
 kiesen vande mensche op het gheloove ghesien heeft / ende niet
 sulcken leere de Kercken beroert / jae de gheloovighe ghedwon-
 ghen dese leere teghens haer conscientien aen te hoozen / ofte son-
 der openbaren Godtsdienst te leven?

Is het niet alsoo / datmen tot noch toe inde Ghereformeerde
 Kercken hier te lande gheleerd heeft / dat Iesus de Heere, wiens
 naem dat inder eenwicheydt moet gelooft zijn / vooz sijne onver-
 diende genade / alleen den Salichmaecker is des menschelijcken
 geslaches / ende een ghenoechsame versoeninge verwoorven heeft
 vooz des werelts sonden? waer toe dan daer by ghevoecht / dat
 hy vooz peder ende elck mensche int bysonder / ende hooft vooz
 hooft ghestorven is / vooz Cain soo wel als vooz Abel, vooz Iu-
 das soo wel als vooz Petrus? Waer toe hier mede de Kercken
 beroert / ende die ghene die binnen zijn / ongherust ghemaect /
 om die ghene die buyten zijn, ende doch niet en connen ghehol-

pen werden / te versoonen? Is het niet also dat men tot noch toe / Gode eere ghevende / seer sichtlich heeft gheleert / dat het Godt is / ende syne onverdiende ghenade in Christo Jesu / die in den mensche werckt beyde het willen , ende oock het volbrengen, na syn welbehaghen , waer toe dan onder den volcke inghevoert een andere leere die nae het Paul dom smaect / ende alle tijdt van de ware Kercke is teghenghesproken / te weten dat het aen den wille des menschen hanght de salicheydt aen te nemen ofte verwerpen / ende dat de ghenade Godts in Christo niet crachtich en is / dan als de mensche wil / ende also het beginsel der salicheyt aen den mensche gestelt; ende hem tot hem selven / en tot het werck syner eygener handen versonden / daer de Heere toch soo vriendelijck syne boden hadden versocht / Datle syne kinderen, het werc syner handen tot hem wijfen souden, *Esa. 45, 11.*

Is het dan wonder dat de Leeraers der waerheyt / geen vaste reden siende waer omme men in gronden der leere / ofte Kercken-ordeninghe eenige veranderinge soude doen / by de leere ende ordze bande gereformeerde kercke / gelijk de selve conform den woorde Gods inde Confessie ende Catechismo / formulieren der Christelijcker eenicheyt hier te lande / verbaet staen / zoeken te blyven / tot dat behoorlijcker wyse na de ordze bande gereformeerde kercke hier te lande anders zy besloten?

Is dat daer en teghen de rechte maniere van doen / dat men inde Hoven sal insluppen ende aldaer syn eyghen ordze becladden / ende hatelijck maecken / dooz het bedraghen ende lasteren sijnder broederen / ende also bedecktelyck de herten bande machten ende Overheden in te nemen / en daer henen bewegen / datle in so gewichtigen sake / daer upt niet anders dan scheuringhe en was te verwachten / alles overschypdende wat noodich was gedaen / om tot eenige veranderinge te comen / alsoo bande executie gaen beginnen / Ende dan noch die ghene die upt cracht van haer oudt recht ende besit / sich daer teghens stellen / vooz scheur-maeckers ende trompetten der beroerten upt te roepen / ende met Achab schelden voor sulck die Israel verwerren,

om

om haer alsoo van haere wettelijke ampten te ontfetten/ als het heden ten daghe staet. Condt ghy u selven wel laten boozstraen/ dat dit in het Hemels hof/ het uiterste resoꝛt van allen/ alwaer wy alle een mael sullen moeten verschynen/ ende openbaer werden/ booz goet sal ghekent werden/ Datmen dooz het wechgheden van myn recht/ het recht der kercke aende hooghe overheden/ soo hare herten sal innemen/ datmen daer dooz weet te weghen te bꝛenghen/ dat vast die eppen opinien/ die by de selve Overheden Anno 1582. inden persoon van Caspar Coolhaes, ende Anno 1595. inden persoon van Cornelis Wiggerfz. ende Anno 1598. inde persoonen van Osterodius, ende van Bodus, nae kerkelijke censure daer over ghedaen/ zyn verooꝛdeelt/ nu dooz publycke aucthoriteyt vande selve Overheden/ doock met het uiterste ghevaer van het landt werden ghehanchaest/ ende de contrarie onderdruckt? wilt dan Ierusalem met onrecht ghebouwt worden? Of en heeft de Heere gheen macht om sijne waerhepdt aen't licht te bꝛenghen/ ende te doen doozbꝛeken sonder dusdanighe middelen? Waer het gaet u als eens een Godtsalich man van uwes ghelyck ghetuychde/ hier roepen die te hulpe den vleeschelijken arm, die den arm Godts hebben verloren.

Dwe leere is gantsch aertsch en vleeschelijck/ die haer nergens boven de natuꝛe verheft/ midts datse met den Papisken ende Turcken eenen Godt verdicht/ die anders niet goedt en is/ dan als ghy goedt zyt/ ende met u veranderdt/ soo dickmaels als ghy verandert/ Daer de ghenae de dat alles overtreffende/ leert het volck Godts met Abraham ghelooven in eenen Godt die den ongodelijcken rechtveerdicht, ende die roept dat niet en is, als of het ware *Rom: 4. vers. 5. & 17.* Jae die zyn verbondt niet en ontheylicht, noch verandert wat uyt zynen mondt ghegaen is, al ist dat zyn volck zyne ordeninghe ontheylicht, ende zyn ghebodt niet en houden, *Psal. 89, vers. 35. 32.* Dwe leere en is niet anders dan een spꝛuyte vande alghemeene verdoꝛventhepdt alle mensche van hare eerste Ouders aengheerft/ die de Heere u somerckelijck doet gheboelen/ om dat ghy de selve soeckt te verdonckeren/

donckeren/ want dese zynde in hare eerste scheppinghe soo heer-
 lyck ghemaect/ ende hebbende soo vele ghenade van den Heere
 ontfangen/ dat sy stonden als het hooft van de gantsche werelt/
 gantsch heerlijk ende loffelyck na het beeldt Godts geschapen/
 hebben sich daer mede niet genoegen laten/ ende het dacht haer
 al niet te zyn/ ten ware sy wat hadden daer van sy segghen
 mochten/ **Dat is mijne** / dat en houden wy van niemant ten
 leene / Ende daer mede hebben sy haer selven / ende u met haer
 ghestoort in het uytterste verderf / ende in uwe natuere ghelaten
 een indrucksel van ghelijcke onbehoorlijke begheerlijkheden/
 die haer noch in alle Adams kinderen / die dooz den Gheest
 Godts van sulcken natuerlijcken onreynicheyt niet en zijn ghe-
 supbert/ t'elckens openbaren/ Ende ghy meer dooz hare natuere
 verdoorben / dan dooz haer exempel wijsen gheworden zijnde/
 gaet al den selven wech in / ende wilt noch al mede wat heb-
 ben in de herscheppinghe/ dat u eyghen zy / te weten uwen wil-
 le / daer dooz ghy het goede soo wel als het quade condit verkie-
 sen/ regel recht tegen de meeninge des Heeren Jesu/ die dese eere
 wil hebben / ende sy comt sijne **Ma^t** oock toe / dat hy in de sijne
 werckt beyde het willen, ende oock het volbrengen na sijn welbe-
 haghē *Philipp. 2, 13*. De spruyte des Heeren neemt haren opganck
 uyt de hoochte *Luc. 1, 78*. **Daerom** sy oock het Ierusalem dat van
 boven is, ende van den Hemel afcomt wert genaemt *Gal. 4, 26*. met
Apo. 21. vers. 2. & 10. **Want** alle dingen geschieden hier op aerden,
 na den voorbeelde dat in den Hemel is *Hebr. 8, 5*. Ende zijn exem-
 pelen der dinghen die in den Hemel zijn *Hebr. 9, 23*. **Maer** ghy/
 stellende den vyen wille des menschen als den oorspronck der
 salicheydt ofte verdoemenis vooz yder mensche int bysonder/
 neemt uwen opganck uyt der aerden, legghende het beginsel des
 afvals van den Heere Jesu/ ende het vertrouwen op uwe eygen
 wercken/ uwe eyghen handen cussende / die ghy dooz sulck ghe-
 voelen gaet aenbidden/ ende sulc dien wech ingaende/ ic spreek
 het insanderheyt van u **Leeraers** / beswaerlijcken de segeninghe
 connen be-erven. **Maer** soud't wel onder dat **Israel** moghen
 ghetelt

ghetelt worden/dat de Wet der gherechticheyt naevolghende,tot de wet der gerechticheyt niet en is ghecomen, om dat sy die sochten, niet uyt den geloove, maer als uyt de wercken der wet. *Rom. 9. vers. 31.* **Widts dat ghy uyt u selven / als uyt u selven yet wat tot het werck uwer salicheyt meent te brenghen/ daer mede ghy de ghenade Christi vercleent/ willende noch al onder de wet zijn, als den Apostel spreeckt/ Gal. 4, 21.**

Ende ghelijck uwe leere Pharisaisch smaectt/ so wacht u dat haren aert u niet en becruype / ende dat niet uwen aert als hare werde / want van Cain aen heeft dien aert in y verbolcht / ende alderley stromen der vervolginghe achter my uytghespoghen, blafende gheduyrichlijck dreyghementen ofte moort teghens myne leden. *Act. 9, vers. 1.* Den wech dien ghy ingaet siet daer henen/ daer toe heet ghy oock / uwe Mede-broederen versterckende/ u bande stercke handt versekert. Ghy zyt alreede op den eersten trap der vervolginghe ghestelt / twelck is / lasteringhe ende bespottinghe / ende syt oock hier ende daer noch wel wat voorder ghegaen ; uwe tonghe heeft alreede met den rampsaligen Doeg begonnen / siet toe dat uwe handt niet als de spne de eerste sy om de Priesters des Heeren te slaen, die de knechten Sauls selfs wengerden aen te tasten / uwe binnicheyt int lasteren/ niet alleene de ware Leeraers / die treffelijcke instrumenten / die de Heere tot den wercke der eerster reformatie afgescheyden, ende daerom oock hoochlijck begaeft heeft / maer oock de ware leere selve / die ghy niet en ontsiet op het alderlastertlijckste/ met die eyghen monden/ daer mede ghy de selve wel eer gepredickt hebt/ voo? Heydenen/ Joden / ende Atheisten / ende allerley Spot-voghels ten thoone voo? te stellen / maect my te dencken dat ghy in sulck u doen/wel vanden goeden Gheest des Heeren sout moghen verlaten zyn/ ende doet daerom billichlijcken elck een na u handen ommelien/ want het doozgaens so toegaet als *Eliphaz* secht / dat de misdaecht ofte de boosheydt de mont doet spreken. *Iob. 13, 5.*

Uwe persoonen werden hier niet ghemeent / maer alleen uwe opinien ende manieren van doen/welcken verlatende, sult als een

spruyte des Heeren lief ende weert zijn. *Esa. 4, vers. 2.* **Want ick hebbe gheleert met den Patriarch Jacob / niet de ghebroeders Simeon ende Levi, maer haren toorn te haten, *Genes. 49, vers. 7.***

Ende ghy Leeraers der waerheyt / die enckel wonderen zijt in dese boose dagen/daer de knechten te male vele zijn die van hare Heeren loopen, ende die met den steert vanden ouden Draeck vanden Hemel afgeruckt werden, even tot het derdendeel toe, tot u is mijn herte gheopent, ende moet het vooz u uyt spreken: Ghy moet allesins vooz sichtig zijn/ ende wel toefien dat ghy in dese beroerde tyden niet en begint / daer dooz den naem uwes Gods/ ende syne leere soude mogen ghelastert werden. Ende vooz al u wachtet dat ghy niet erghens aen de steden der opzuerighen ghebonden wert/maer liever u selven schicken ter verdrukkingen/ en verdraecht de selve als goede dienstknechten Christi/ ghedenckende dat den knecht niet beter en is dan synen Heere, wordt niet cleynmoedich over de swaricheden die u nu en dan ontmoeten / de handt uwes Gods/ dien ghy gheheplicht zyt dooz de oplegginge der handen sal ten goede over u zyn/ bedenckt dickmaels by u selven/ tghene den Propheet Jeremias eens hoozen moest / in commerlijcken tyde / als het heden ten daghe is / wanneer u die moede macken die te voete gaen, hoe wil het u dan gaen wanneer ghy met de Ruyteren loopen sult. Ende soo ghy inden Lande daer het vrede is, sekerheyt foeckt, wat sal het dan van u worden aenden hoovaerdighen Iordane? *Ierem. 12, vers. 5.* **Quellen u dese geringe verdrukkingen/ hoe sout ghy dan meerder swaricheden/ die vooz handen mogen zijn/ connen verdragen. 'tWach zyn de Heere wil u dooz dese clepne schermtufelingē oeffenē en tot meerder stoot bequaem maken. Denct ghy en hebt noch tot den bloede toe niet gestreden, en so veel/ ende meer als dat/ syt ghy uwen Heere schuldich. Maer wie sal u quaet doen ist dat ghy het goede navolcht? Ende ist dat ghy oock lijdt om der gerechticheyt wille, soo zyt ghy Salich. Daerom vreesst hare vreesse niet, noch en verschrickt niet, maer heylicht den Heere in uwe herten, ende weest alletijt bereyt om te antwoorden eenen yegelicken die rekenschap**

van

van u begheert vande hope die in u is, met sachtmodicheydt ende vreesse, hebbende een goede consciencie, op dat sy, daer in sy quaet van u spreken, als van quaetdoenders beschaemt werden die uwe goede wandelinghe in Christo verdrucken. *1. Petr. 3, vers. 13.14.*

Hebt ghy noch ergens eenigen toeganc tot de hooge Overheden des lants/so hangt al u vermogē daer aen dat de voozgemelde middelen/om myne wonden te genesen wettelijck aengheleyt werden/en insonderheyt dit/dwelck doch genoegh in uwe macht staet/dat een ergerlijc gespuys in leere ofte levē/ die schantvlecken syn en geen kinderē, van my geweyt werde/ want die doozwoelen mijn ingewant / en en laten my geen ruste nimmermeer/ tot datse van my gescheyden zijn/de Heere heeft het u bevolen;hoort uwen last / also spreeckt de Heere / So ghy u tot my hout, soo wil ick my tot u houden, ende ghy sult myn predicker blyven, condt ghy het Costelijcke van het snoode scheyden, soo sult ghy mynen mont zyn, Eer ghy sout tot hen vallen, soo moeten sy tot u vallen, *Ierem: 15.19.* Daer toe neemt vooz al uwe wachte wel waer/ daer u de Heere als toesienders in ghestelt heeft / ende bebltycht u uwer vertroude ampten nae u vermoghen / soo sal de Heere het werck uwer handen voorderen, iac het werck uwer handen sal hy voorderen *Psal. 90, 17.* Vwe vyandinne sal het sien moeten, ende met schanden bestaen, uwe ooghen fullen het sien, datse als dreck op der straten vertreden werden, *Mich. 7, vers. 10.*

Maer een dinck is daer toe noodich/ en dat moet ghy vooz al betrachte / wilt ghy anders vooz uwe vyandinne wel bestaen en haer vooz uwe oogē sien verdwynē/ Sy roemen veel vande Godsalicheyt/ en maken eenen schoonē schyn daer over/als ofte sy de luydē warē die de selve ophelpē soudē/ en hare leere de bequaemste om de Godsalicheyt te vorderen. Hier aen is veel gelegen/als het met de waerheyt bestonde/maer sulcx en is byde onnutte leere/ die enckel verstaet des vleesches zynde/ vyantschap teges God is/niet te bindē/want de Heere en wert nimmermeer eens met eenenschadelijcken stoele, die de wet qualick duydet *ps. 94, 20.* Daerom is ooc tot noch toe haren roē ydel gewect/ en sy sijn bevondē

fulcke te zijn/ die daer propheteren ende daer en wert niet uyt als de Propheet ghetuycht *Ezech: 13. 8.* Mits datmen tot noch toe niet en heeft connen vernemen / dat yemant van haer in godsalicheyt uytneemt/ ofte ergens een gemeente gemaect heeft daer van men seggen mochte/ datse voorbeelden gheworden zijn aller geloovigen in Hollant, als den Apostel van die van Thessalonica, die syn ackerwerck waren ghetuycht / *1. Thes. 1, 7.* Ende dat wert van haer verwacht insonderheyt in dese tijt / dat hare verspieders vooz haer zyn/ die daer op oogen/ ende haer nae stellen/ om te sien wat werck sy daer van maecten sullen.

Maer ghy mijne vrienden, 'tghene daer van dese haer onnuttelijcken roemen/ moet ghy dadelijck doen / want sulcx is by de ware leere te vinden / ende moet met al u vermoghen de cracht der Godsalicheyt ende de verthooninghe des Geestes dooz uwe leere te voozschijn brengen/ om also de waerheyt ende vasticheyt van dien/ in dien niet met teeckenende wonderheden, die over lange/ na dat u het woort Gods by geschrifte is naegelaten/ opgehouden hebben/ immers met menigherley crachten ende bedee-lingen des H. Geestes te bevestigen, ende also den mont der dwafer menschen, die de ware leere onder het pretext datse de sonde stijft/ (een out deuntgen) teghen spreken te stoppen, Bzengt hier toe de hoofden tsamen/ ende spreek daer over met malcanderen/ laet dit uwe beraetslaginghe zijn als ghy by een coemt/ hoe ghy dit best/ tmijnen beste sult aenleggen/ om u selven met openbaringe der waerheyt bekennt te maken by aller menschen consciencien *2. Cor. 4, 2.* So langhe als ghy dit niet ernstelijck en betracht/ soo en hout ghy maer met een losse hant aen de leere der waerheyt/ die u lichtelijck soude moghen ontslippen / als de droebige exempelen van vele uwe medebroederen dat uytwijzen / die de goede consciencie veracht ofte verlaten hebbende, oock schip-breucke van haer gheloove gedaen hebben, want dit is seker dat alle Religie vruchteloos is/ sonder de ware Godsalicheyt/ ende daer is wepnich aengheleghen van wat gevoelen dat yemant zy/ in de verschil-puncten der religie / die onder u in ghekeijf staen / soo hy anders

anders een godloos leven leydt / ende dooz de leere niet en werdt ghebetert.

Uwe Vpandinne begint dit oock te mercken / ende soude het alst wel schynt gheerne beteren / mits datse nu en dan van de enghen poorte ende smallen wech wat begint te ghewagen / maer de Heere die daer in siet / doet haer met der daet het contrarie van hare leere ghevoelen / te weten dat des menschen doen, ghelyck de Propheet segt, niet en staet in zyn eygen geweld, en dat het in niemants macht en is hoe hy wandele of sijnen ganck schicke *Jerem: 10, 23.* En daeró laet haer de Heere hare vuystē niet vinden, wanneer sy de selve meest van noodē hebbē / om te gebrypcken / als den psalmist vā myne vpandē eertyts getuychde *Pf. 76, 6.* Daer ghy myne vrienden weest in de vooz bate / en siet u vyandinne dit voozdeel af / Daer wat segge ick tot u myne vrienden / woude de Heere dat beyde ghy ende uwe vpandinne / die soo grooten pber bechoonen / elck vooz de leere die hy meent d'oprechte te zyn / gelycken pber bechoonde om de Godsalicheyt te voozderen / so vooz u eyghen hooft / als vooz de ghene die u betrouet zyn / ende dat ghy beyde al waer het maer uyt strijt ende twist tegens malsanderen / met alle u vermoghen daer toe arbeydet / ende elck om 't seerst tot bevestinge van uwe leere / de vzychten der godsalicheyt daer uyt te voozschyn brachtet / Daer in ghy Remonstrant / die den David met Simei soo schandelijck hebt gebloect / oock d'eerste behoorde te zyn / om hem met den selven Simei wederom te brengen / Eenighe verstandighe / ende uwe ordze gantsch toeghedane personen / merckt wel wat ick segghe / beginnen te beseffen datmen geerne tot de gebzeken der pzedicanten oochlypckt / ende de selve met goeden oogen begint aen te sien / om uwe gantsche ordze by groot en cleen veracht te maken / ende epntelyck als vuplisse op de straten te vertreden / Sult ghy dit connen verhooren / ende daer dooz niet beweegt werden / om liever haestelyck onder malsanderen te versoenen / ende vooztaen beter op u selven acht te geven / wel toetsende / dat ghy die als lichten in het ooge van elcken gestelt zyt / om andere vooz te lichten / niet in stede van dien en

wordet als roockende blusbyanden die eenen onaenghenaemen
 smoock ende stanck aenbyenghen die gene die ontrent haer zyn?
 Doozwaer de kinderen des werelts/zynde boozlichtigher in ha-
 ren gheslachte / souden in sulcken ghevalle haer liever haestelyck
 met malcanderen versoenen / dan alsoo ten hoone ende spot van
 elck een ghestelt te werden / Ick achte dat ghy dit hoozende/ende
 daer by ghevoelende de swaricheden die dooz uwe heftighe ghe-
 schillen ontstaen / wel beghint te mercken dat het alsoo behoort/
 Maer uwe ghemoederen zyn also ontfelt / dooz de hitte van dis-
 puteren / ende versheyden onghelycken soo met woorden als
 met wercken malcanderen aenghedaen / dat ghy niet en weet
 waer ghy het beginnen sulc. Daer in ick u gheerne te hulpe wil
 comen/ ende eenen goeden wech aentwysen/ te weten, dat d'ene/
 ende d'andere van u lieden / een weynich besyden stellende de
 quastige gheschillen/ u daer henen schickt om den man der sonde,
 ende het wijf de godloosheydt, daer van wy te bozen ghewaech-
 den/ die my ende het landt so seer drucken/ met alle hare tlamen-
 koppelingen der ongherechtigheydt, ten lande henen wy te dry-
 ven/ (daer toe versoekende de hooghe hant uwer overheden/ by
 de welke eenighe van u soo veel vermogen/ datse der selver her-
 ten als water-beken weten te keeren waer sy willen /) ende de
 waere Godtbyzuchtichheydt in haere stede wederom doen plaetse
 hebben : Dwe eendzuchtichheydt in desen soude ten minsten uwe
 beroerde gemoederen wat stillen ende connen occasie gheben tot
 naerder eenichheydt. By de Godtbyzuchtichheydt en verstaen ick
 niet/ gelyck de Politiaen doet / alleen eenen uytterlycken byomen
 wandel / vooz de Menschen onstraffelyck : Maer een oprechte
 geestelycke ghehoorsaemheydt der gheboden Gods, welke den A-
 postel betrachtete/ hem selven oeffenende om een onergherlijcke
 Conscientie altijdt te hebben voor Godt ende voor de menschen,
Act. 24, 16. Dooz nemelijck die in 'rbysonder tot behoorzlycke ver-
 richtinghe van **D. L.** ampt bereyscht wordet / als dat een peder
 van **D. L.** hem ghyte / so het een Dienaer Christi ende uytdeyl-
 der syner verbozghentheydt toebehoort. Houdende een exempel
 der

der ghesonder woorden, die ghy van my geleert hebt/ in den geloove ende liefde die in Christi Iesu is: Ende neersticheydt doe/ om hem selven Gode aengenaem vooz te setten/ een arbeyder die niet beschaemt en worde/ die het Woordt der Waerheyt recht snyde. *2. Tim. 13. ende 2, 15.* Weydt oock de Cudde Gods die u vertrouwt is/ niet om vuylgewins wille, maer met een beweeccht herte/ ende als die der Cudde tot voorbeelden geworden zyt.

Ende wat het ghemeene volck aengaet/ daer onder wel de meeste swaricheyt schijnt te zyn / midts dat het door een gheduyrige disputeringe/ daer uyt rijt, twist, lasteringe, quade bedenckinghe ende verkeerde argueringen zijn ontstaen, ten hoochsten beroert is/ dese poocht allenskens tot meerder betrachttinge der Godsalicheyt te brengen. Ick en twyfel niet / indien ghy sulcx oprechtelijck betracht te doen/ of uwe groufsame geschillen / die nu soo heftich werden ghedreven / sullen haest vervallen/ ende de Heere sal aen u doen 'tghene hy eenmael de verscheurde ende verdeelde stammen Israels beloofde te doen / segghende: Ick wil het hout Iosephs dat daer is in Ephraims hant tot den houte Iuda toedoen, ende een hout daer van maecken, ende sy sullen een hout in myner hant zyn, *Ezech. 37, vers. 29.* Amen Amen / Ende alle het volck segghe Amen.

Ick wil wederom aen myne plaetse gaen, tot dat sy hare schult bekennen, ende het aenghesicht mynes Heeren soecken.
Hof. 5, 15.